

4. INFLAȚIA

- 4.1 Definiție și măsurare
- 4.2 Cauze și mecanisme inflaționiste
- 4.3 Consecințele inflației
- 4.4 Politici antiinflaționiste

4.1. Definiere și măsurare

Inflație

Etimologic, cuvântul inflație provine din latinescul “inflare” care are semnificația de a se umfla în mod exagerat. Preluarea și folosirea termenului în vocabularul specializat al teoriei economice sunt pe deplin justificate. De la începuturile manifestării sale și până în zilele noastre, fenomenul numit inflație s-a definit, sub raportul conținutului și al formei de manifestare, prin această trăsătură esențială - de creștere exagerată a prețurilor.

Deși ușor perceptibilă, inflația reprezintă unul din fenomenele complexe foarte greu de definit și prins în tușe sigure. Opiniile ca și încercările de definire a inflației se înscriu pe o gamă foarte variată, fiecare încercând să surprindă ceea ce se crede a fi esențial în conținutul sau manifestarea procesului.

Prin ceea ce au în comun aceste opinii, reținem că inflația reprezintă un dezechilibru macroeconomic monetar-real, reflectat în creșterea masei monetare din circulație peste nevoile economiei, fapt ce conduce la deprecierea monetară și la creșterea anormală, permanentă, cumulativă și generalizată a prețurilor.

Din această încercare de definire, rezultă că nu orice creștere a prețurilor este sinonimă cu inflația.

Este vorba mai întâi de o creștere anormală, foarte puternică a prețurilor. Aceasta înseamnă, implicit, că raportăm creșterea la un sistem de referință, la un prag admisibil, socotit normal, caracteristic stării de stabilitate monetară. Astfel, pentru secolul trecut se putea emite pretenția stabilității monetare gândite în condițiile unei creșteri zero a prețurilor. Începutul de secol XX lăsa în urmă (triumful magic (clasic: creștere economică susținută, ocuparea deplină a forței de muncă și stabilitate monetară. Starea de dezechilibru devine constanta evoluției economiei și lumea se obișnuiește cu ideea că echilibrul este o întâmplare. La nivelul anilor 1950 se acceptă o creștere anuală a prețurilor cuprinsă între 1-2% pentru ca în perioada anilor 1960 - 1970 să fie socotită normală o creștere a prețurilor de 3-4%. În prezent acest prag se ridică până la 5%.

În al doilea rând, creșterea prețurilor trebuie să fie permanentă spre a putea vorbi de inflație. Nu intră în discuție o creștere conjuncturală, determinată de factori aleatori, întâmplători, sezonieri.

Creșterea prețurilor se produce, în al treilea rând, neuniform; nu afectează în aceeași măsură toate bunurile și serviciile. Cu toate acestea se poate calcula un indice general de creștere a prețurilor care să ne dea măsura inflației pe întreaga economie, prin raportarea PIB socotit în prețurile perioadei curente (p_1) la același indicator calculat în prețurile perioadei de bază (p_0) după formula deflatorului PIB:

$$I_{\text{PIB}} = \frac{\text{PIB}_{p_1}}{\text{PIB}_{p_0}} \times 100.$$

Indicele general
al prețurilor

Întrucât toți membrii societății au calitatea de consumatori și inflația este percepută în primul rând de aceștia, și cum prețurile factorilor de producție se reflectă în ultimă instanță în prețul bunurilor și serviciilor de consum, s-a instituit obișnuința de a se determina inflația prin indicele prețurilor de consum.

$$I_{gp} = \frac{\sum_{i=1}^n q_{i0} \cdot p_{i1}}{\sum_{i=1}^n q_{i0} \cdot p_{i0}} \times 100,$$

Rata inflației

unde p_{i1} și p_{i0} reprezintă prețurile bunurilor și serviciilor din perioada curentă și, respectiv, de referință, care fac obiectul consumului obișnuit al populației (q_{i0}). Dacă se scade din indicele prețurilor, exprimat procentual, baza de comparație care este de 100, se obține rata inflației (R_i):

$$R_i = I_{gp} - 100\%.$$

În strânsă legătură cu indicele prețurilor se află indicele puterii de cumpărare a populației (I_{pc}), respectiv a cantității de mărfuri ce poate fi obținută cu o unitate monetară. Puterea de cumpărare, deci valoarea relativă a monedei se află în relație invers proporțională cu indicele prețurilor:

$$P_{CMM} = \frac{M_m}{I_{gp}}; \quad \text{iar:} \quad I_{pc/MM} = \frac{I_{MM}}{I_{gp}} \times 100;$$
$$\text{sau} \quad I_{pc/MM} = \frac{1}{I_{gp}} \times 100$$

Mai adăugăm, în al patrulea rând, că inflația este un fenomen cumulativ în sensul că o creștere prezentă a prețurilor se adaugă unei creșteri anterioare, constituindu-se, în același timp, într-un nou punct de plecare pentru o nouă creștere, după teoria bulgărelui de zăpadă.

Încercând o clasificare a inflației, reținem din multitudinea de criterii cu care operează teoria economică, pe cele ale locului și modului de manifestare și al ordinului de mărime.

După primul criteriu avem:

a) *o inflație a abundenței*, prezentă în țările dezvoltate. Are la origini, îndeosebi, cauze monetare; cantitatea prea mare de bani apare aici în raport cu o cantitate mare de bunuri și servicii;

b) *o inflație a penuriei*, caracteristică țărilor slab dezvoltate. Se explică, deci, printr-o insuficiență a ofertei; surplusul de bani apare aici relativ la o cantitate mică de bunuri și servicii.

Cât privește ordinul de mărime, inflația se poate măsura la modul absolut sau relativ.

La modul absolut, inflația își găsește expresie în excedentul de masă monetară, în volumul de semne monetare în circulație care nu au acoperire în mărfuri necesare și dorite de populație.

La modul relativ, măsura cea mai fidelă o oferă rata inflației. Amplitudinea ei exprimă intensitatea inflației.

Ținând seama de valorile pe care le au principalii indicatori de măsurare a inflației și în principal de cele ale indicelui mediu anual de creștere a prețurilor, literatura de specialitate departajează inflația în:

Inflație:
Târâtoare,
Deschisă,
Galopantă,
Megainflație
Hiperinflație

- inflație *târâtoare* (creeping inflation), liniștită, care presupune o creștere a prețurilor în proporție de 3-4% anual;
- inflație *deschisă* (open inflation) sau moderată, caracterizată printr-o creștere generală a prețurilor de 5-10% anual;
- inflație *galopantă* (cu două cifre), atunci când creșterea prețurilor depășește 15% anual;
- *megainflația*, când inflația depășește pragul formei galopante, prețurile crescând cu 15% lunar;
- *hiperinflația*, cea mai acută formă de creștere necontrolată a prețurilor, înregistrând cote de 200-300% anual.

Inflația este un fenomen deosebit de complex ale cărei efecte se regăsesc în textura întregului organism economic și social. Intensitatea sa se măsoară și prin raportare la acei indicatori ai dinamicii macroeconomice strânsi legați de procesul inflaționist după cum urmează:

- *Creșterea economică neinflaționistă* semnifică o creștere economică cu rate pozitive considerabile, dobândită, printre altele, și ca urmare a efectului de antrenare pe care creditul facil și ieftin, în condiții de inflație, îl are asupra dezvoltării. Este o creștere obținută în perioada postbelică, până în deceniile șase și șapte, în baza unor rețete de politică economică keynesistă, când rata de creștere (4-6%) a fost superioară celei a inflației (3%);
- *Creșterea economică inflaționistă*, când sporul de creștere economică se obține cu prețul unei inflații considerabile. Rata inflației o devansează pe cea a creșterii economice;
- *Stagflația*, caracterizează acea stare a economiei în care, concomitent, se produc următoarele fenomene: inflație deschisă, șomaj, creștere economică zero;
- *Slumpflația*, desemnează acea stare negativă a economiei caracterizată prin scăderea producției naționale, inflație galopantă și șomaj masiv.

Stagflație

Slumpflație

4.2. Cauze și mecanisme inflaționiste

Inflația nu face parte dintre fenomenele ce pot fi explicate printr-o analiză obișnuită de genul cauză-efect. Faptul că se află la confluența unor procese de natură diversă și contradictorie îngreuiază raționamentul. Cu toate acestea analiștii problemei au sintetizat cauzele generatoare de inflație:

- inflația prin cerere și ofertă;
- inflația prin costuri;
- inflația prin monedă.

Inflația prin cerere și ofertă

1) Originile inflației prin cerere și ofertă se găsesc în conținutul “legii lui Say” și a legii cererii și ofertei. Potrivit “legii lui Say” orice ofertă își creează propria cerere sau, altfel spus, în absența teaurizării, veniturile formate cu ocazia producției și care alcătuiesc cererea globală sunt egale cu oferta globală. Un surplus de venituri, (deci o cerere în exces), poate fi considerat inflaționist numai în măsura în care aparatul de producție nu răspunde corespunzător. În condițiile unei oferte rigide, deficitare, ajustarea ofertei la cerere nu se mai face prin cantități, ci prin prețuri. Când această situație se reproduce, și nimic nu permite o creștere a ofertei globale, în proporții suficiente, puseul inflaționist produs de un șoc al cererii se transformă într-o veritabilă inflație.

Printre cauzele care pot conduce la un exces de cerere reținem:

- scăderea înclinației spre economisire;
- deteaurizarea, determinată și întreținută de o instabilitate economică și politică;
- intrarea de devize străine suplimentare, care se adaugă la mijloacele de plată interne, măbind masa acestora;
- cheltuielile cu efecte productive întârziate;
- sporirea cheltuielilor neproductive și , în principal, al celor militare. Veniturilor obținute în acest sector nu le vine la întâlnire o ofertă pe măsură, bunurile militare nefăcând obiectul circuitului civil de mărfuri;
- “posibilitatea de a trăi din dezechonomii” prin dezvoltarea excesivă a creditului de consum;
- o creștere excesivă a salariilor fără acoperire în bunuri și servicii;
- o creștere demografică susținută.

Cât privește oferta deficitară, printre multiplele cauze care o pot explica menționăm:

- situația de deplină ocupare a forței de muncă, de unde dificultatea pentru anumite sectoare de a procura mâna de lucru necesară lărgirii producției;
- modificări rapide ale cererii, coroborate cu o prelungire nepermisă a rețelilor de distribuție care-i îndepărtează pe producători de percepția efectivă și directă a cererii;

- nivelul redus de atracție al oportunităților de investiții în condițiile unui mediu concurențial dur și al unei densități mari a capitalului;
- slaba mobilitate a factorilor de producție;
- condiții climaterice, politice, conjuncturale (interne și externe) nefavorabile;
- nerespectarea termenelor de punere în funcțiune a investițiilor.

Necorelarea cerere - ofertă și apariția, în consecință, a inflației poate fi sugerată prin figura 1.:

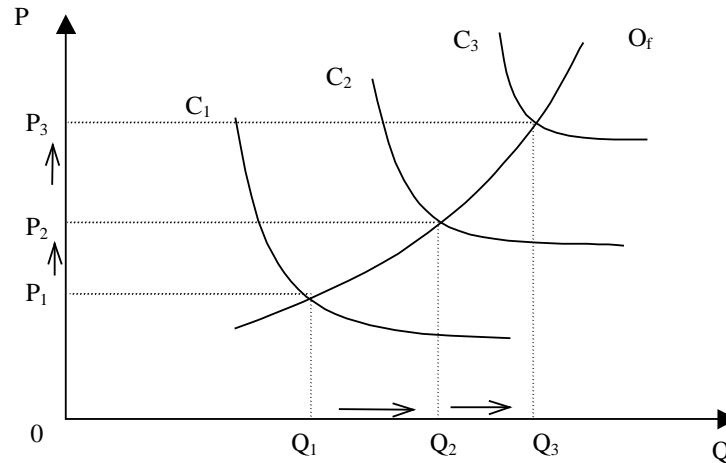

Figura 1. Inflația prin cerere

Unei creșteri a cererii globale de la C_1 la C_2 și respectiv C_3 firmele îi răspund, parțial prin creșterea ofertei de la Q_1 la Q_2 și respectiv la Q_3 și parțial prin creșterea prețurilor de la P_1 la P_2 și P_3 . Prețurile vor crește cu atât mai mult cu cât curba ofertei este mai inelastică (mai apropiată de verticală) și deci producția mai rigidă. O asemenea situație se întâlnește îndeosebi în faza superioară a unui boom prelungit, când posibilitățile de a lărgi dimensiunile producției s-au consumat. Atunci, unei creșteri a cererii îi corespunde o creștere, aproape proporțională, a prețurilor.

Figura prezintă doar o creștere șoc a cererii, în două reprize. Pentru a putea vorbi de inflație este necesară o creștere continuă a cererii și, în mod corespunzător, a prețurilor.

Inflația prin costuri

2) Inflația prin costuri se explică prin mecanismul de circuit al producerii bunurilor, prin faptul că mărfurile se produc din mărfuri și deci, prețurile inputurilor se regăsesc în cele ale outputurilor. Presiunea produsă de un cost de producție mărit se traduce într-un preț inflaționist numai dacă remunerarea factorilor de producție crește într-o cadență superioară sporirii productivității lor.

Costurile mărite provin, în primul rând, de la o politică salarială nefondată pe criterii economice; salarii mari, fără acoperire în planul producției, creează cel mai adesea tensiuni inflaționiste. Creșterea prețurilor la materii prime și materiale

are același efect. Atunci când materiile prime se importă la prețuri ridicate care se repercutează asupra prețurilor produselor finite indigene, vorbim de o inflație importată. Fenomenul se amplifică pe fondul devalorizării monedei naționale. Cu efecte similare se soldează o politică de amortismente accelerate determinate de teama unei uzuri morale premature. Mai reținem, spre a completa tablourile factorilor cauzatori ai unor costuri ridicate, efectele pe care le produc în această direcție presiunea fiscală și costul datoriei publice. Dacă impozitele directe subțiază veniturile și reduc, în consecință, presiunea cererii inflaționiste, nu același lucru se poate spune despre impozitele indirecte; ele sunt părți componente ale prețurilor și deci orice creștere a lor afectează în mod proporțional nivelul acestora.

Inflația prin costuri poate fi surprinsă prin fig. 2, care evidențiază diminuarea ofertei pe măsură ce cresc costurile de producție.

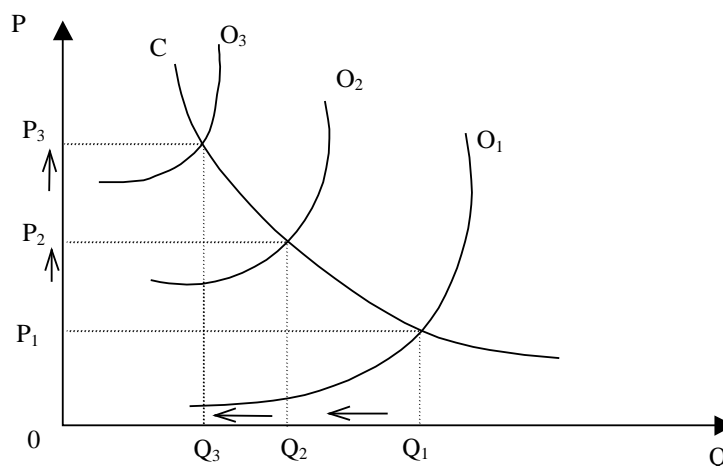

Figura 2. Inflația prin costuri

Se observă că unei creșteri a costurilor, firmele răspund, în parte, prin reducerea producției de la Q_1 la Q_3 prin Q_2 , în parte prin creșterea prețurilor de la P_1 la P_3 prin P_2 . Măsura în care firmele vor mări prețurile și vor reduce producția depinde de înclinația pantei cererii agregate. Cu cât cererea agregată este mai inelastică, cu atât producția se va reduce mai puțin, povara costurilor mai mari fiind transferată asupra consumatorilor prin prețuri mai mari.

Si aici, ca și în cazul inflației prin cerere, deplasarea spre stânga a curbei ofertei și creșterea prețurilor trebuie să se constituie într-o tendință, pentru ca respectiva creștere de prețuri să capete atributul de inflaționistă.

Față de inflația prin cerere apar însă și deosebiri. Dacă inflația prin cerere conduce la o creștere economică inflaționistă, asigurând un înalt grad de ocupare a forței de muncă, inflația prin costuri, dimpotrivă, antrenează scăderea producției și a gradului de ocupare. Cuvântul stagflație a fost inventat tocmai pentru a caracteriza

această din urmă stare a economiei, specifică inflației prin costuri: șomaj, inflație și stagnarea creșterii economice.

Spirala inflaționistă

Mecanismul inflației prin costuri explică și ceea ce economiștii numesc spirala inflaționistă. Fenomenul se produce atunci când inflația prin costuri se manifestă concomitent cu inflația prin cerere. Pentru a evita creșterea șomajului indus de o reducere a producției (determinată de creșterea costurilor), pe calea politicii guvernamentale se lansează un program de creștere a cererii globale. În această situație, oferta globală se va deplasa mereu spre stânga în timp ce cererea globală se va deplasa constant către dreapta, sporind.

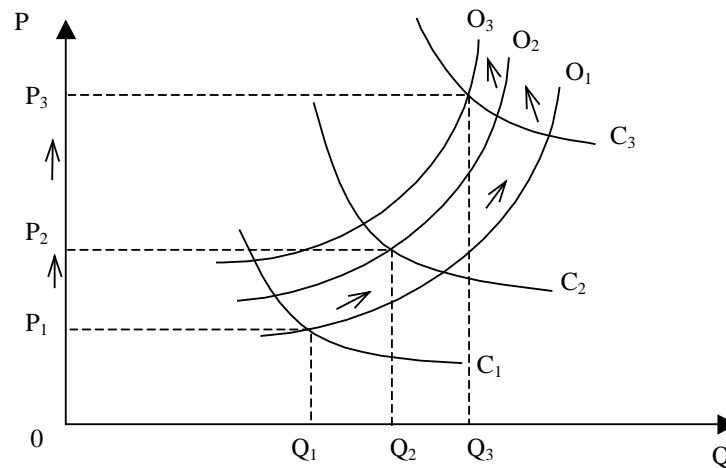

Figura 3. Spirala inflaționistă

Rezultatul acestor deplasări de sens contrar ale cererii și ofertei va fi o diminuare a șomajului, dar cu prețul unei inflații din ce în ce mai mari (fig. 3).

Inflația monetară

3) Inflația monetară își găsește explicația clasică în ecuația cantitativă a schimbului a lui Irving Fischer: $MV = PT$. În baza acestei relații s-a susținut că pentru o viteză de circulație a banilor dată, și în condițiile în care orice surplus de bani se transformă automat în cerere de bunuri și servicii, orice excedent al masei monetare peste valoarea producției, conduce la inflație.

Desigur, este explicația cea mai simplistă a relație bani-inflație, dar ea a fost și a rămas încă punct de plecare pentru toți cei care consideră că inflația este un fenomen prin excelență monetar.

Depășind dihotomia economia reală - economia nominală (universul banilor), monetariștii, în frunte cu Milton Friedman rămân la convingerea că "inflația este întotdeauna și pretutindeni un fenomen monetar" de care răspunzătoare este politica statului. După opinia acestui autor, pentru a înfrâna inflația, statul trebuie să procedeze la o emisiune monetară moderată în aceeași cadență cu ritmul creșterii PIB, singura de natură să stabilizeze anticipările inflaționiste și să conducă la echilibrul stabil pe toate piețele.

Analiza evoluției prezente a faptelor economice demonstrează că emisiunea

monetară suplimentară nu se face în mod direct și automat răspunzătoare de creșterea prețurilor. Suplimentul de bani nu se suprapune, în primul rând, cu un supliment corespunzător și instantaneu de cerere. O înclinație accentuată a populației spre economisire poate “amâna” cererea. Apoi, transformarea cererii potențiale în cerere efectivă se face în timp, printr-o succesiune de cheltuieli. Mai reținem și împrejurarea, cu aceeași semnificație, că o parte din suplimentul de bani se poate folosi pentru importul unor bunuri, ceea ce va conduce la reducerea tensiunii cererii asupra prețurilor interne. Cu alte cuvinte, suplimentul în bani din circulație nu este în totalitate răspunzător în creșterea prețurilor, și în măsura în care este, doar în anumite condiții.

În situația în care excedentul de monedă rămâne totuși prin natura sa inflaționist, de o manieră directă sau indirectă, devine importantă cunoașterea cauzelor acestuia, în afara emisiunii propriu-zise de monedă.

Printre cauzele care conduc la creșterea excesivă a masei bănești în circulație reținem ca esențiale:

1) Finanțarea necontrolată, prin deficit bugetar, a unor cheltuieli publice. În situația în care veniturile statului sunt mai mici decât cheltuielile, diferența se acoperă prin împrumutul la banca de emisiune. Răul inflaționist provine din împrejurarea că statul nu se împrumută spre a produce bunuri și servicii suplimentare, ci spre a consuma, activând o cerere fără corespondent în planul ofertei;

2) Dezvoltarea exagerată a creditului bancar poate conduce la o supradimensionare a volumului banilor de cont cu efecte inflaționiste similare celor produse de banii numerar. Inflația prin credit se produce și atunci când, un credit facil și ieftin, se concretizează într-o investiție nouă, dar nepusă la timp în funcțiune; masa monetară suplimentară va conduce la sporirea imediată a cererii de consum, în timp ce noua investiție întârzie cu oferta “promisă”;

3) Intrarea în circulație activă a unor sume de bani care anterior au fost ținute în rezervă de posesorii lor;

4) Intrarea masivă de devize ca urmare a unui excedent al balanței plăților curente care se adaugă mijloacelor de plată interne, sporindu-le;

5) Creșterea vitezei de rotație a banilor;

6) O politică salarială nefondată pe criteriile economice, care umple canalele circulației cu bani fără acoperire etc.

Dacă transformarea excedentului monetar în supracererere efectivă cu efecte inflaționiste nu implică nici prezența directă și nici responsabilitatea statului, nu același lucru se poate spune despre constituirea ca atare a acestui excedent. Din această din urmă perspectivă Milton Friedman este îndreptățit să acuze doar statul de povara inflației; o analiză, chiar sumară, a cauzelor care conduc la excedentul monetar sugerează implicarea sau, după caz, lipsa vinovăției implicării politicii statale; oricum judecăm lucrurile, statul rămâne vinovat de inflație.

4) Inflația poate fi și rezultanta unor cauze de natură politică sau socială. Un război sau o revoluție, de pildă, se pot solda cu un puseu speculativ al prețurilor la anumite materii prime, sau cu cheltuieli publice deosebit de mari. Tot aici se încadrează și migrația în masă a unor populații cu efecte dezechilibrante asupra cererii efective.

4.3. Consecințele inflației

Fenomen complex, ce afectează organismul economic și social în structurile sale cele mai intime, inflația are și consecințe pe măsură. Ne vom opri, doar la cele mai semnificative.

1. Influența asupra consumului, economisirii și investițiilor

Depreciind moneda, inflația schimbă comportamentul individual atât în actul de consum cât și în cel al economisirii. Astfel, în calitate de consumatori, pentru a atenua efectele deprecierei monetare, agenții economici accelerează ritmul cumpărărilor, plasându-și banii, pe cât posibil în bunuri de folosință îndelungată sau în “valori refugiu” cum ar fi aur, opere de artă etc.

Procesul de economisire suferă, la rândul-i, de pe urma deprecierei monetare, nu atât ca nivel, cât mai ales ca structură. În general, inflația descurajează economisirea, incitând subiecții economici să cheltuiască, nu să economisească. Pe fondul unei creșteri rapide și generalizate a prețurilor, indivizii preferă satisfacțiile prezente celor viitoare nefiind siguri că în viitor economisirea unei părți din venitul actual le va aduce aceeași satisfacție. Acest gen de arbitraj conduce la mutații în structura economisirii. Capătă pondere economisirea pe termen scurt și cu caracter speculativ în detrimentul celei pe termen lung. Sunt preferate investițiile pe termen scurt, în defavoarea celor costisitoare, dar destinate formării și reformării moderne a ramurilor economice, unde perspectiva obținerii de profit se profilează la un orizont mult mai îndepărtat. Urmarea este apariția unui sector terțiar amplificat, unde investitorii ajung la profit în timpi relativ scurți.

Nu se poate nega faptul că istoria a înregistrat și înregistrează fenomene de creștere economică inflaționistă. Faptul este posibil și explicabil prin prețurile mari, incitante pentru producători și prin rata dobânzii mică în astfel de circumstanțe permisibilă amorsării afacerilor. Autoîntreținerea unui atare proces se lovește însă de multiple limite. Economisirea forțată prin renunțare la consum din cauza prețurilor mari și transformarea ei în sursă de investiții nu are loc în orice condiții. În primul rând nu se poate întâmpla așa ceva decât în țările dezvoltate unde veniturile populației sunt suficient de mari încât să poată fi diminuate nominal și real pentru a stimula investițiile prin renunțare la consum. În al doilea rând, este posibil ca celelalte efecte negative ale inflației să fie mult prea mari pentru a putea fi acoperite prin pozitivul efect al creșterii. Acesta este motivul

pentru care, cel puțin teoretic, inflația nu este acceptată ca factor al creșterii economice.

2. Consecințe asupra gestiunii întreprinderii

Deprecierea monetară indusă de inflație, conduce la devalorizarea capitalurilor și la deformarea semnificației reale a elementelor de bilanț - activ și pasiv.

Erodarea capitalurilor, incită la rate de amortizare accelerată, ceea ce încarcă costurile și, implicit, prețurile. Pe de altă parte, inflația favorizează debitorii; Ei își vor plăti aceeași datorie cu bani din ce în ce mai “mici”. Ca atare, întreprinderea este tentată să se îndeatoreze. Cel puțin două consecințe negative rezultă de aici: întâi, o datorie masivă, comportă riscuri mari, și acest lucru antrenează o reducere a cursului acțiunilor firmei respective; al doilea, se dezvoltă excesiv creditul bancar care autoîntreține inflația.

3. Inflația și repartitia veniturilor

În termeni biblici vorbind, inflația îi face bogați pe cei care au, și îi sărăcește pe cei deja săraci. Ea operează o diferențiere inechitabilă a titularilor de venituri. În general, afectați și defavorizați sunt cei cu venituri mici și fixe, veniturile mari acoperind mai ușor creșterea prețurilor. De asemenea, în cazul unor venituri variabile, capacitatea de cumpărare crește sau, în cel mai rău caz rămâne constantă, din moment ce veniturile acestui grup social, cresc odată cu creșterea generală a prețurilor.

Semnificativ este și faptul că cel mai afectat de inflație e cel aflat la capătul lanțului procesului economic – consumatorul. Intermediarii se pot apăra transferând sarcina inflaționistă care li se adresează, asupra prețurilor pe care le practică. Consumatorul nu are de partea sa această armă.

4. Folosirea forței de muncă în condiții de inflație

Cunoscuta dilema inflație - șomaj desprinsă din analizele lui J.M. Keynes și A.W.Philips sugera, la nivelul anilor '60 – '70 că inflația este prețul plătit pentru “fericirea” de a ocupa un loc de muncă; sau, invers, menținerea la un nivel redus a prețurilor pentru a face, de pildă, produsele competitive la export presupunea a accepta un anumit grad de neocupare. Realitatea, mai “încăpățânată” decât teoria, s-a confruntat, începând cu anii '70, cu fatidicul fenomen al stagflației. Nici ingrata și amintita dilemă nu mai stă în picioare; economia era confruntată, concomitent, cu trei rele: inflație, șomaj, stagnare economică; una nu mai constituia soluție pentru cealaltă. Cercetările economice au demonstrat cu suficiente argumente că inflația conține în sine suficienți factori cauzatori sau agravanți pentru fenomenul șomaj. Nu reținem aici decât împrejurarea că inflația bulversează gestiunea întreprinderii și-i afectează serios capacitatea de a investi. De asemenea, pe fondul unei creșteri generale și accelerate a prețurilor și a unor

sarcini salariale tot mai sufocante, întreprinderile nu au la îndemână altă cale de rentabilizare a activității decât reducerea numărului celor ocupați.

5. Balanța de plăți și inflația

Degradarea raporturilor valorice ca urmare a inflației, face ca prețurile să nu mai joace rolul lor de indicatori orientativi în economia de piață. Pe de altă parte, moneda națională depreciată, deși în aparență ar trebui să încurajeze exporturile, nu reușește să realizeze acest lucru din cauza ofertei naționale insuficiente. Inflația antrenează, mai degrabă, importuri masive spre a acoperi golurile lăsate de dimensiunea redusă a producției naționale. Pe acest temei, țările afectate de inflație recurg la împrumuturi internaționale de devize. Efectul este o degradare continuă și accelerată a balanței de plăți, care constrânge guvernele la măsuri drastice.

6. Consecințe în plan social

Dincolo de mecanismele economice, pe care le afectează și le bulversează, inflația generează incertitudine și neliniște în rândul populației. Cei care reușesc să se organizeze în sindicate puternice încearcă și adesea reușesc, prin indexarea salariilor, să contracareze efectele nefaste ale fenomenului. Așii dobândesc statutul unor grupuri de presiune în relația cu patronatul și guvernul. Se conturează și declanșează atunci o acțiune de revendicare, periculoasă și păgubitoare pentru ambele părți. Guvernele și forța publică, în general, își pierd credibilitatea. Măsurile luate în pripă conduc la o și mai mare diferențiere socială. Climatul social se degradează.

4.4. Politici antiinflaționiste

Sfârșitul de secol XX a adus cu sine mutații semnificative în ceea ce privește atitudinea față de inflație. Dacă până la Teoria generală a lui Keynes inflația a fost văzută ca inamicul numărul unu și ca un rău absolut pentru economie, treptat lumea a început să se obișnuiască și mai ales, să tolereze fenomenul. Doar pentru categoriile sociale inactive care nu au posibilitatea să se solidarizeze în vederea obținerii indexărilor de salarii necesare a face față ritmurilor de creștere a prețurilor, inflația a rămas un dușman de temut, o efectivă oprinare socială. Ceilalți, în schimb, activii ca și guvernele s-au consolat cu gândul acceptării inflației ca pe un însoțitor permanent al dezvoltării economice. Aceasta deoarece așa cum s-a văzut, inflația are și avantaje și dezavantaje; mai mult guvernele au recurs adesea la inflație pentru a putea realiza obiectivele economice propuse.

Inflația – un fenomen

Cu toate acestea inflația a fost și a rămas un fenomen predominant negativ. Percepția sa se produce și azi sub această zodie, a unui fenomen negativ și dezechilibrant. De aici și preocuparea puterii publice de a găsi soluții de combatere a

predominant
negativ

inflației; de a o aduce la nivelul suportabil pentru societate.
Este logic ca măsurile antiinflaționiste să meargă, de regulă, în sensul invers surselor generatoare ale inflației. Din această perspectivă avem:

1. Măsuri contra inflației prin cerere și ofertă

Restabilirea echilibrului cerere-ofertă reprezintă una din condițiile esențiale necesare a se înlăptui, în lupta împotriva inflației. Căile pot fi găsite fie prin a reduce excesul de cerere, fie prin impulsionare ofertei.

Susținerea ofertei se poate realiza înlăturând toate cauzele care conduc la scăderea producției:

- înlăturarea inapetitului pentru muncă și a deficiențelor organizatorice;
- crearea de noi capacități de producție și folosirea la parametri nominali a celor existente;
- punerea la timp în funcțiune a obiectivelor de investiție;
- asigurarea unor reforme economice coerente;
- încadrarea eficientă în structurile comerțului internațional etc.

O soluție temporară poate fi aici, și importul.

Excesul de cerere poate fi temperat prin:

- “amânarea” cererii pe calea reducerii vânzărilor în rate;
- “înghețarea” salariilor;
- încurajarea economisirii prin dobânzi mari la depuneri și asigurarea unui climat de stabilitate economică și politică;
- creșterea impozitelor și taxelor directe care “subțiază” veniturile;
- reducerea cheltuielilor publice;
- ofertarea unor bunuri de folosință îndelungată sau de lux care absorb veniturile populației;
- reducerea creditelor acordate firmelor;
- creșterea ratei dobânzii.

Semnificația acestor măsuri trebuie stabilită și înțeleasă în contextul cererii efective globale, atât publice cât și private.

2. Măsuri contra inflației prin costuri, vizează acele căi care pot contribui la reducerea dimensiunii costurilor, ca parte componentă a prețurilor. Reținem ca semnificative:

- găsirea de înlocuitori la energia și materiile prime scumpe;
 - o politică de salarizare fondată numai pe criterii economice;
 - distribuția rațională a venitului național pe categorii și grupuri socio-profesionale;
 - o politică de venituri rezonabilă, care să încadreze câștigurile agenților economici ca și veniturile statului în limite acceptabile și profitabile pentru ei, dar suportabile și de către societate;
-

- blocarea prețurilor etc

2. Măsuri de factură monetară și financiară

Cele mai multe păreri autorizate converg spre ideea că inflația este un fenomen predominant monetar. Așa se explică faptul că și măsurile care vin dintr-o astfel de direcție sunt mai numeroase și mai bogat argumentate.

Dintre măsurile monetaro-financiare care fac obiectul politicilor guvernamentale antiinflaționiste reținem:

a) **Deflația**, prin care statul urmărește blocarea sau temperarea creșterii prețurilor, precum și majorarea puterii de cumpărare a monedei, prin diminuarea cantității de monedă în circulație.

Formele pe care le îmbracă deflația sunt:

1. *Monetară*, care constă în restrângerea masei monetare în circulație, proces care se desfășoară prin anularea mijloacelor de plată, sau convertirea acestora, într-un anumit raport, de exemplu: 20 la 1 (reformă monetară);

3. *Financiară*, care constă în achitarea datoriei statului la banca centrală sau adoptarea de politici prin excedente bugetare, obținute prin micșorarea cheltuielilor publice și, respectiv, majorarea impozitelor;

4. *De credit*, care constă în ridicarea nivelului dobânzilor sau în diminuarea acordării creditelor bancare.

b) **Revalorizarea** este măsura prin care statul urmărește reîntoarcerea monedei naționale la cursul mai mare avut inițial. Se constituie într-o măsură antiinflaționistă, în măsura în care restabilește încrederea în monedă. Are și efecte negative prin aceea că scumpește exporturile și, de aici, reducerea posibilității procurării de valută, cu consecințe negative asupra importurilor.

c) **Devalorizarea** înseamnă adaptarea legală a cursului oficial al monedei naționale, mai mare, la cel al pieței mai mic. Are ca element pozitiv, faptul că ieftinește exportul. De asemenea, conduce la o reaşezare a prețurilor pe baza unor criterii care rezultă din adevăratele raporturi valorice indicate de realitatea practică. Devalorizarea poate însă semăna și neîncredere în monedă, atunci când nu este corelată cu măsuri de creștere a producției, asigurarea echilibrului bugetar, control riguros al emisiunilor monetare și al acoperirii lor corespunzătoare cu bunuri.

d) **Manevrarea taxei scontului sau, direct, a ratei dobânzii.**

Ca forma de existență a dobânzii, scontul poate fi folosit ca instrument în lupta împotriva inflației. Se pleacă de la premisa că prin credit se alimentează în mare măsură canalele circulației monetare. Strangularea acestei căi de acces nu e posibilă decât prin scumpirea împrumutului. Cum prețul împrumutului, în ultimă instanță, nu este altul decât rata scontului sau cea a dobânzii, normal ca se va proceda la ridicarea nivelului acestora.

Manevrarea taxei de rescont generează creșterea sau scăderea costului creditului,

prin intermediul dobânzilor, fapt care se reflectă în micșorarea sau mărirea masei monetare din circulație, în concordanță cu obiectivele de politică monetară ale bancii centrale. Rescontarea reprezintă operațiunea la vedere prin care banca centrală (de emisiune) achiziționează de la băncile comerciale efectele de comerț, anterior scontate de acestea, monetizându-le la o valoare diminuată cu suma ce reprezintă taxa de rescont, adică dobanda pe care o percepe banca centrală pe durata creditării bancilor comerciale, durată care se întinde până la scadența efectelor de comerț preluate (cambii, bilete la ordin etc.).

În acest context, este evident faptul că nivelul taxei de rescont influențează în mod direct taxa scontului, adică dobanda pe care băncile comerciale o percep de la deținătorii de efecte de comerț, atunci când aceștia doresc să transforme aceste titluri în lichidități, înainte de scadență. De precizat, că taxa scontului, este întotdeauna superioară taxei de rescont. Asadar, banca centrală fixează nivelul taxei de rescont în funcție de evoluția pe care dorește să o imprimă masei monetare, prin intermediul creditului. Atunci când intenționează o extindere a acesteia, reduce taxa de rescont, ieftinind creditul și măbind volumul acestuia. Dimpotrivă, când se urmărește o contracție a masei monetare, măreste taxa rescontului, scumpind astfel creditul din economie și implicit reducând volumul acestuia. Acest instrument de politică monetară are însă o anumită limită de eficacitate, în sensul că banca centrală nu-l poate folosi decât în măsura în care băncile comerciale au nevoie de credite de refinanțare.

e) Reducerea impozitelor și taxelor indirecte. Începând cu anii '80 măsura a făcut, prin coroborare cu ridicarea ratei dobânzii și o emisiune monetară moderată în raport și în aceeași cadență cu ritmul creșterii economice, obiectul unei politici economice oficiale cunoscută sub numele de politică sau doctrina ofertei. Promotorii acesteia și în special A.Laffer pun accentul pe stimularea producției, a ofertei. În deplin acord cu Legea lui Say, ei socotesc, întemeiat, că cererea este ușor de creat în condițiile în care emisiunea monetară este un monopol al statului; banii, indiferent de formă, odată ajunși în economie, înseamnă, cerere potențială. Mai greu realizabilă este producția, oferta. Or, un mijloc de a stimula înseamnă, în această viziune, reducerea fiscalității. În afară de faptul că impozitele și taxele indirecte mari devin componente ale unor prețuri, în mod logic mari, ele sufocă viața întreprinderii. Partizanii doctrinei ofertei au demonstrat că tocmai prin degrevarea firmei de povara unei fiscalități ridicate, statul are șansa să încaseze mai mult din această sursă; se are în vedere o rată mică a impunerii, aplicabilă unor mase impozabile tot mai mari, urmare a creșterii cifrei de afaceri.
